

Vopred neupravená verzia

Odd.: Všeobecné
30. mája 2023

Pôvodná verzia: anglický jazyk

Výbor pre odstránenie diskriminácie žien

Záverečné pripomienky k siedmej periodickej správe Slovenska

1. Výbor posúdil siedmu periodickú správu Slovenska (CEDAW/C/SVK/7) na svojom 1984. zasadnutí (pozri CEDAW/C/SR. 1983 a 1984), ktoré sa konalo 17. mája 2023.

A. Úvod

2. Výbor oceňuje, že zmluvná strana predložila svoju siedmu periodickú správu, ktorá bola vypracovaná v reakcii na zoznam otázok pred predložením správy (CEDAW/C/SVK/QPR/7), ako aj následnú správu k predchádzajúcej periodickej správe (CEDAW/C/SVK/CO/5-6/Add.1). Víta ústne vystúpenie delegácie a ďalšie vysvetlenia poskytnuté v odpovedi na otázky ústne položené výborom počas dialógu.

3. Výbor oceňuje delegáciu zmluvného štátu na vysokej úrovni, ktorú viedol Jeho Excelencia veľvyslanec pán Dušan Matulay, stály predstaviteľ Slovenskej republiky pri Úrade OSN a iných medzinárodných organizáciách v Ženeve. V delegácii boli aj zástupcovia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstva spravodlivosti SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a Stálej misie SR pri Organizácii Spojených národov a iných medzinárodných organizáciách v Ženeve a tlmočníci.

B. Pozitívne aspekty

4. Výbor víta pokrok dosiahnutý od posúdenia piatej a šiestej periodickej správy zmluvnej strany v roku 2015 (CEDAW/C/SVK/CO/5-6) pri uskutočňovaní legislatívnych reforiem, najmä:

a) novela zákona o Policajnom zbore, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2021, a sprísnené núdzové zákazy v situáciách domáceho násillia;

b) novela Zákonníka práce č. 376/2018 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť v roku 2019 a ktorou sa zakázali doložky o mzdovom tajomstve a zlepšil prístup k spravodlivosti v prípade nerovnakého zaobchádzania na pracovisku;

c) prijatie zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť v roku 2019 a novela, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2021 a ktorou sa zjednodušil prístup obetí trestných činov, vrátane obetí domáceho násillia, k odškodneniu od štátu;

* Prijaté výborom na jeho 85. zasadnutí (8. – 26. mája 2023).

d) novely antidiskriminačného zákona v rokoch 2015 a 2016 a revízia definície zásady rovnakého zaobchádzania.

5. Výbor víta úsilie zmluvného štátu zlepšiť svoj inštitucionálny a politický rámec zameraný na urýchlenie odstránenia diskriminácie žien a podporu rodovej rovnosti, ako je napríklad prijatie a zavedenie nasledujúcich dokumentov:

a) Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022 – 2030;

b) Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násillia na ženách na roky 2022 – 2027;

c) Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 a jej akčné plány na roky 2022 – 2024;

d) Národná stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní a prvý akčný plán na roky 2022 – 2024;

e) Celoštátna stratégia a akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021 – 2027;

f) Národný akčný plán na vykonávanie rezolúcie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti na roky 2021 – 2025;

g) Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023;

h) Celoštátna stratégia a akčný plán rodovej rovnosti na roky 2014 – 2019.

C. Ciele udržateľného rozvoja

6. Výbor víta medzinárodnú podporu cieľov udržateľného rozvoja a vyzýva na realizáciu *de jure* (právnej) a *de facto* (vecnej) rodovej rovnosti v súlade s ustanoveniami dohovoru počas celého procesu vykonávania Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj. Výbor pripomína dôležitosť cieľa č. 5 a začlenenia zásad rovnosti a nediskriminácie do všetkých 17 cieľov. Vyzýva zmluvnú stranu, aby uznala ženy ako hybnú silu udržateľného rozvoja zmluvnej strany a aby na tento účel prijala príslušné politiky a stratégie.

D. Parlament

7. Výbor zdôrazňuje kľúčovú úlohu zákonodarnej moci pri zabezpečovaní vykonávania dohovoru v plnom rozsahu (pozri [A/65/38](#), druhá časť, príloha VI). Vyzýva Národnú radu Slovenskej republiky, aby v súlade so svojím mandátom podnikla potrebné kroky na vykonanie týchto záverečných pripomienok do predloženia ďalšej periodickej správy podľa dohovoru.

E. Hlavné obavy a odporúčania

Práva žien a rodová rovnosť v súvislosti s pandemiou a úsilím o obnovu

8. Výbor víta opatrenia a postupy prijaté počas pandémie ochorenia COVID-19 na zmiernenie jej vplyvu na práva žien, vrátane opatrení na boj proti rodovo motivovanému násilliu páchanému na ženách, s cieľom zaručiť nepretržitú finančnú podporu rodičom počas krízy a predĺžiť úhradu opatrovateľských služieb počas zatvorenia škôl a predškolských zariadení. Výbor by však chcel upriamiť pozornosť zmluvnej strany na dôležitosť stratégií obnovy po pandemii COVID-19 pre využívanie práv žien.

9. Výbor v súlade so svojím usmerňujúcim pokynom o povinnostiach štátov, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru, v súvislosti s ochorením COVID-19 vydaným 22. apríla 2020 odporúča zmluvnej strane:

a) **prijat'** inštitucionálne, legislatívne a politické opatrenia na nápravu dlhodobých nerovností medzi ženami a mužmi a dať nový impulz dosiahnutiu rodovej

rovnosti tým, že ženy budú ústredným bodom stratégií obnovy po pandémii COVID 19 ako strategická priorita pre udržateľnú zmenu v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja;

b) zabezpečiť, aby v kontexte plánov obnovy po kríze neboli ženy a dievčatá odsunuté do stereotypných rodových rolí;

c) zabezpečiť, aby ženy a dievčatá využili stimulačné balíky vrátane finančnej podpory na neplatenú opatrovateľskú prácu zameranú na zmiernenie sociálno-ekonomického vplyvu pandémie;

d) zabezpečiť, aby rodová rovnosť a nediskriminácia boli hlavnými faktormi pri prideľovaní finančných prostriedkov v rámci plánu obnovy NextGenerationEU.

Definícia rodovej diskriminácie a rodovej rovnosti

10. Výbor víta novelu antidiskriminačného zákona s cieľom rozšíriť definíciu zásady rovnakého zaobchádzania. Výbor je však naďalej znepokojený tým, že novela nerevidovala definíciu diskriminácie, ako sa odporúčalo v predchádzajúcich záverečných pripomienkach (CEDAW/C/SVK/CO/5-6, ods. 9). Súčasná definícia diskriminácie ako „konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s jednou osobou zaobchádza menej priaznivo ako s inou osobou“ nie je v súlade so zásadou vecnej rodovej rovnosti a všeobecným odporúčaním výboru č. 28 (2010) o základných povinnostiach zmluvných strán podľa článku 2 dohovoru. Výbor je tiež znepokojený nedostatočným povedomím a uplatňovaním dohovoru vo vnútroštátnom súdnom systéme.

11. Výbor zmluvnej strane odporúča:

a) revidovať antidiskriminačný zákon s cieľom odstrániť akúkoľvek formu diskriminácie žien vo všetkých oblastiach, na ktoré sa vzťahuje článok 2 dohovoru, v súlade so všeobecným odporúčaním č. 28 (2010) o základných povinnostiach zmluvných strán podľa článku 2 dohovoru v súlade s odporúčaním v predchádzajúcich záverečných pripomienkach (CEDAW/C/SVK/CO/5-6, ods. 9);

b) poskytovať systematické budovanie kapacít a odbornú prípravu pre vládných úradníkov, sudcov, prokurátorov, policajtov a iných predstaviteľov orgánov činných v trestnom konaní, ako aj právnikov, o dohovore, jeho opčnom protokole a všeobecných odporúčaní výboru.

Prístup k spravodlivosti a opravným prostriedkom

12. Výbor víta informácie o opatreniach, ktoré sa prijímajú na zlepšenie výkonu spravodlivosti a kvality súdnych rozhodnutí vrátane tých, ktoré sa týkajú rodovej diskriminácie, ako aj o novele Zákonníka práce na uľahčenie prístupu k spravodlivosti v prípadoch porušovania zásady rovnosti na pracovisku, ktoré boli poskytnuté počas dialógu. Výbor tiež berie na vedomie úsilie vynaložené na konsolidáciu zberu a analýzy údajov o prípadoch antidiskriminácie. Výbor je znepokojený:

a) súdnymi zdržaniami a zdĺhavými súdnymi konaniami v prípadoch diskriminácie na základe pohlavia a rodu a nedostatkom informácií o opatreniach prijatých na vykonanie presunu dôkazného bremena zo strany sudcov a poskytnutie primeraných súdnych opravných prostriedkov vrátane finančnej kompenzácie a na boj proti strachu z možnej stigmatizácie a viktimizácie príslušných žien;

b) nedostatkom informácií o cielených opatreniach na riešenie prelínajúcich sa a viacnásobných foriem diskriminácie žien;

c) malým množstvom odkazov na dohovor v rozhodnutiach vnútroštátnych súdov a nedostatočné zabezpečenie budovania kapacít na právach zakotvených v dohovore pre sudcov, prokurátorov, políciu a iných predstaviteľov orgánov činných v trestnom konaní.

13. V súlade so svojím všeobecným odporúčaním č. 33 (2015) o prístupe žien k spravodlivosti výbor odporúča, aby zmluvná strana:

a) prijala všetky potrebné opatrenia na zlepšenie efektívnosti a účinnosti súdneho konania, zabezpečila realizáciu presunu dôkazného bremena v prípadoch diskriminácie na základe pohlavia a rodu, poskytla primerané a včasné súdne opravné

prostriedky vrátane finančných kompenzácií a bojovala proti strachu z možnej stigmatizácie a viktimizácie príslušných žien;

b) prijala všetky potrebné opatrenia na odstránenie prekážok pri získavaní prístupu k spravodlivosti, ktorým čelia ženy a dievčatá, ktoré čelia prelínajúcim sa a viacsobným formám diskriminácie, najmä pre rómske ženy a iné zraniteľné skupiny žien;

c) zabezpečila budovanie kapacít pre sudcov, prokurátorov, políciu a iných predstaviteľov orgánov činných v trestnom konaní v oblasti diskriminácie na základe pohlavia a rodovej diskriminácie a práv zakotvených v dohovore a zabezpečila, aby boli všetky sťažnosti políciou primerane zaregistrované, obeť boli usmernené na špecializované služby a trestné činy boli stíhané a trestané.

Národný mechanizmus pre napredovanie žien

14. Výbor konštatuje chýbajúcu politickú autoritu a koordinačnú kapacitu odboru pre rovnosť medzi ženami a mužmi a rovnaké príležitosti na vykonávanie svojho mandátu, najmä na vykonávanie celoštátnej stratégie a akčného plánu rovnosti medzi ženami a mužmi a rovnosti príležitostí 2021 – 2027. Rovnako skutočnosť, že správa Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť potvrdzuje, že finančnú podporu z dotačnej schémy Ministerstva spravodlivosti na presadzovanie ľudských práv dostali len organizácie presadzujúce rodinu a život, čo následne vylučuje feministické mimovládne organizácie.

15. Výbor zmluvnej strane odporúča:

a) zabezpečiť, aby odbor pre rovnosť žien a mužov a rovnosť príležitostí mal rozhodovaciu kapacitu a právomoc potrebnú na koordináciu a úplnú implementáciu celoštátnej stratégie a akčného plánu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021 – 2027, a to aj vyčlenením primeraných dostatočných technických, ľudských a finančných zdrojov;

b) stanoviť jasné a transparentné kritériá oprávnenosti založené na medzinárodných normách v oblasti ľudských práv vrátane dohovoru na financovanie mimovládnych organizácií a monitorovať vplyv ich činností na presadzovanie rodovej rovnosti a uplatňovanie práv žien v súlade s odporúčaním v predchádzajúcich záverečných pripomienkach (CEDAW/C/SVK/CO/5-6, ods. 15).

Národná inštitúcia pre ľudské práva

16. Výbor berie na vedomie opatrenia prijaté zmluvnou stranou na zvýšenie kapacity Slovenského národného strediska pre ľudské práva poskytovať bezplatné právne služby a pomoc a konštatuje, že stredisko je v súčasnosti akreditované so štatútom „B“ podľa parížskych zásadách vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva. Výbor je však znepokojený nedostatočnou dostupnosťou technických, ľudských a finančných zdrojov strediska, ako aj jasnosťou jeho mandátu a jeho rozpočtových zdrojov na nezávislé vykonávanie svojho mandátu.

17. Výbor odporúča, aby zmluvná strana posilnila svoje úsilie o pridelenie dostatočných technických, ľudských a finančných zdrojov pre stredisko a zabezpečila úplný súlad s parížskymi zásadami, a to najmä prijatím opatrení na zaručenie politickej a rozpočtovej nezávislosti strediska.

Dočasné osobitné opatrenia

18. Výbor víta realizáciu národných projektov „Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunit“ a „Aj ty máš šancu!“ s cieľom urýchliť dosiahnutie de facto alebo vecnej rovnosti rómskych žien a zlepšiť rovnováhu medzi pracovným a rodinným životom žien. Výbor však so znepokojením konštatuje, že opatrenia prijaté v rámci projektu „Rodina a práca“ odrážajú obmedzené uplatnenie koncepcie dočasných osobitných opatrení zameraných na blaho žien, ale nie nevyhnutne na presadzovanie skutočnej rovnosti. Výbor je tiež znepokojený tým, že podľa správy o globálnych rozdieloch medzi pohlaviami z roku 2022 je index rodových rozdielov zmluvnej strany, pokiaľ ide o ekonomickú účasť a príležitosti, výrazne nízky.

19. V súlade s článkom 4 ods. 1 dohovoru a jeho všeobecným odporúčaním č. 25 (2004) o dočasných osobitných opatreniach výbor odporúča zmluvnej strane, aby prijala dočasné osobitné opatrenia na dosiahnutie podstatnej rovnosti žien a mužov v oblastiach, v ktorých sú ženy nedostatočne zastúpené alebo znevýhodnené, najmä v rozhodovacích a vedúcich pozíciách v politickom a hospodárskom živote, a napraviť rozdiely v odmeňovaní žien a mužov s časovo ohraničenými cieľmi a referenčnými hodnotami a sankciami v prípade ich nedodržania.

Rodové stereotypy

20. Výbor je znepokojený:

a) patriarchálnymi stereotypmi týkajúcimi sa úloh a povinností žien a mužov v spoločnosti a v rodine a skutočnosťou, že ženy naďalej nesú neúmerný podiel rodinných a domácich povinností;

b) značným nárastom kampaní, najmä prostredníctvom sociálnych médií, obhajujúcich patriarchálne rodinné hodnoty, ktoré príliš zdôrazňujú úlohu žien ako matiek a opatrovateliek a podkopávajú opatrenia týkajúce sa rodovej rovnosti tým, že ich označujú za „rodovú ideológiu“;

c) vysokým výskytom rodovo motivovaných nenávisťných prejavov namierených najmä proti rómskym ženám, transrodovým ženám a političkám.

21. Výbor zmluvnú stranu vyzýva, aby:

a) navrhla a implementovala komplexnú stratégiu s vyčleneným rozpočtom a časovo ohraničenými cieľmi a zámermi zameranú na odstránenie diskriminačných stereotypov týkajúcich sa úloh a povinností žien a mužov v rodine a v spoločnosti, vrátane kampaní na zvyšovanie povedomia a vzdelávacích iniciatív;

b) prijala účinné opatrenia na podporu chápania rodovej rovnosti v súlade s medzinárodnými normami v oblasti ľudských práv vrátane dohovoru a na boj proti postojom, ktoré bagatelizujú alebo ponížujú snahu o rodovú rovnosť, a prijala právne predpisy na posilnenie vnútroštátnych noriem na predchádzanie nenávisťným prejavom a rodovej diskriminácii v sociálnych médiách;

c) podnikla kroky na kriminalizáciu sexistických, mizogýnných a iných foriem rodovo motivovaných nenávisťných prejavov, vrátane rómskych žien, transrodových žien a političiek.

Rodovo motivované násilie na ženách

22. Výbor je znepokojený:

a) chýbajúcou špecifickou definíciou domáceho násillia ako trestného činu v trestnom zákone, ako aj nedostatočným trestaním násillia zo strany intímneho partnera a vraždy žien;

b) nahlásenými prípadmi neodstránenia násillníka z domácnosti, bagatelizovaním incidentov ako menších priestupkov než trestných činov alebo vydaním iba verbálneho varovania násillníkom;

c) nerovnomerným rozmiestnením prístreškov na území štátu, najmä vo vidieckych oblastiach, nedostatkom dostupného verejného bývania alebo bývania s kontrolovaným nájomom, čo núti obe domáceho násillia vrátiť sa do násillných domácností, a nedostatkom prístupnej a dostupnej zdravotnej starostlivosti a rehabilitačných programov pre obe fyzického a sexuálneho násillia;

d) vystavením žien, ktoré sa stali obeťami domáceho násillia, ďalšiemu násilliu a sekundárnej viktimizácii v konaní o starostlivosti o deti a v konaní o právach na styk s deťmi, a to požiadavkou ich zapojenia do dosiahnutia „riešenia zmierenia“ a zlepšenia komunikácie s bývalým partnerom.

23. V súlade so svojím všeobecným odporúčaním č. 35 (2017), ktorým sa aktualizuje č. 19 (1992) o násillí páchanom na ženách, výbor vyzýva zmluvnú stranu, aby:

a) urýchlila prijatie komplexnej legislatívy o prevencii a odstraňovaní násilia na ženách a novelizáciu trestného zákona s cieľom zahrnúť domáce násilie do kategórie násilných trestných činov a zvýšiť trest za násilie zo strany intímneho partnera a vraždu žien;

b) zabezpečila prostredníctvom povinného a nepretržitého budovania kapacít pre sudcov, prokurátorov, políciu a iných príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní, aby sa rodovo motivované násilie vrátane sexuálneho násilia na ženách účinne vyšetrovalo a stíhalo, aby boli páchatelia primerane potrestaní a aby sa príkazy na ochranu obetí primerane presadzovali;

c) zabezpečila dostupnosť a primerané financovanie útulkov pre ženy a dievčatá, ktoré sú obeťami rodovo motivovaného násilia na celom území zmluvnej strany, zjednotila postup registrácie pre útulky a poskytla právnu, lekársku a psychologickú pomoc všetkým obeťam fyzického a sexuálneho násilia, ako aj odbornú prípravu v oblasti zručností a vzdelávanie;

d) zabezpečila primerané zohľadnenie domáceho násilia v konaní o starostlivosti o deti a o právach na styk s deťmi, aby sa predišlo ďalšiemu vystaveniu obetí.

Obchodovanie s ľuďmi a využívanie prostitúcie

24. Výbor berie na vedomie kontinuitu programu na podporu a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi a Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality. Výbor však so znepokojením konštatuje:

a) nedostatok informácií o stave návrhu novely zákona, ktorým sa navrhuje zvýšenie trestov za obchodovanie s ľuďmi a kriminalizácia nákupu sexuálnych služieb od obeť obchodovania;

b) chýbajúce opatrenia na identifikáciu obeť obchodovania so ženami pri prostitúcii a na zabezpečenie toho, aby obeť mohli nahlásiť takéto prípady orgánom činným v trestnom konaní bez strachu z represálií;

c) nedostatok informácií o prijatých opatreniach na zlepšenie vyšetrovacích techník v prípadoch obchodovania s ľuďmi, aby sa nespoliehali výlučne na svedectvá, a na zabezpečenie trestného stíhania a primeraného potrestania páchatel'ov trestných činov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi;

d) že nútené sobáše rómskych žien a dievčat boli síce uznané, ale neboli stíhané ako trestný čin obchodovania s ľuďmi.

25. V súlade so svojim všeobecným odporúčaním č. 38 o obchodovaní so ženami a dievčatami v kontexte globálnej migrácie výbor odporúča, aby zmluvná strana:

a) urýchlila novelu trestného zákona s cieľom zvýšiť tresty za obchodovanie s ľuďmi a kriminalizáciu nákupu sexuálnych služieb od obeť obchodovania;

b) zabezpečila budovanie kapacít pre sudcov, prokurátorov, políciu a iných príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní, pracovníkov hraničnej kontroly, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a iných špecialistov prvého zásahu s cieľom zabezpečiť identifikáciu obeť obchodovania s ľuďmi, a to aj medzi ženami v prostitúcii, a ich postúpenie príslušným službám na ich ochranu a rehabilitáciu a účinné vyšetrovanie a stíhanie všetkých prípadov, ako aj potrestanie páchatel'ov trestných činov;

c) prijala ciele opatrenia na predchádzanie obchodovaniu so ženami a dievčatami v rómskych komunitách vrátane systematických kampaní na zvyšovanie povedomia verejnosti a zabezpečila, aby sa všetky prípady stíhali ako trestné činy obchodovania s ľuďmi.

Rovnaká účasť na politickom a verejnom živote

26. Výbor víta vysoké zastúpenie žien v súdnom systéme. Naďalej je však znepokojený nízkym zastúpením žien v parlamente a vo vláde, ako aj nedostatočným zastúpením žien vo

vysokých pozíciách v diplomatických službách a vo vysokých a riadiacich funkciách a v radách štátnych a súkromných podnikov.

27. Výbor opakuje svoje predchádzajúce odporúčanie (CEDAW/C/SVK/CO/5-6, ods. 25), aby zmluvná strana

a) prijala opatrenia vrátane dočasných osobitných opatrení, ako sú zvýšené kvóty, tzv. zipsové systémy pre volebné listiny politických strán a ciele financovanie kampane pre kandidátky, s cieľom dosiahnuť rovnaké zastúpenie žien a mužov vo volených pozíciách vo federálnom, regionálnom a komunitnom parlamente a v politických stranách;

b) prijala ciele opatrenia vrátane dočasných osobitných opatrení, ako je preferenčný nábor a povýšenie uchádzačiek, s cieľom dosiahnuť rodovú rovnosť v menovaných verejných funkciách, vrátane pozícií vo verejnej správe a diplomatických službách, najmä na úrovni rozhodovania;

c) prijala opatrenia na zabezpečenie súladu so smernicou EÚ o rodovej vyváženosti vo vrcholových orgánoch spoločností, najmä v štátnych podnikoch.

Ženy, mier a bezpečnosť

28. Výbor víta prijatie prvého národného akčného plánu na vykonávanie rezolúcie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti na roky 2021 – 2025. Výbor je však znepokojený nedostatkom informácií o účasti občianskej spoločnosti na procese rozvoja a rámci pre implementáciu, monitorovanie a hodnotenie národného akčného plánu.

29. V súlade so svojím všeobecným odporúčaním č. 30 (2013) o ženách pri predchádzaní konfliktom, v konfliktných situáciách a v situáciách po skončení konfliktu výbor odporúča zmluvnej strane zabezpečiť efektívnu účasť ženských organizácií na vypracovaní a implementácii druhého národného akčného plánu na vykonávanie rezolúcie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti na roky 2026 – 2030 a zohľadniť celé spektrum agendy Bezpečnostnej rady týkajúcej sa žien, mieru a bezpečnosti, ako sa uvádza v rezolúciách Rady č. 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2467 (2019) a 2493 (2019).

30. Výbor víta prijatie troch balíkov zákonov zameraných na uľahčenie integrácie ukrajinských utečencov, najmä žien, ktoré sa týkajú pobytu a dočasnej ochrany, prístupu na trh práce, vzdelávania, dopravy, ubytovania, sociálnej ochrany a zdravotnej starostlivosti. Výbor je však znepokojený mierou vykonávania týchto zákonov, najmä pokiaľ ide o prístup utečieniek k ubytovaniu, jedlu, zariadeniam starostlivosti o deti a zamestnaniu. Výbor je takisto znepokojený:

a) nedostatkom informácií o implementácii balíka zákonov a ich vplyve na integráciu ukrajinských utečieniek, ktoré predstavujú asi 86 percent utečencov prichádzajúcich do krajiny, najmä pokiaľ ide o materiálne a potravinové potreby žien, ako aj dostupnosť a prístupnosť zariadení starostlivosti o deti a zamestnania;

b) správy o chýbajúcich postupoch identifikácie a postúpenia zraniteľných osôb vrátane zdravotne znevýhodnených žien v reakcii na rodovo motivované násilie na ženách medzi utečencami a žiadateľmi o azyl.

31. Výbor zmluvnej strane odporúča:

a) prijať ciele opatrenia vrátane dočasných osobitných opatrení s cieľom umožniť úplné vykonávanie balíka zákonov a zabezpečiť, aby ukrajinskí utečenci mali prístup k zamestnaniu, ubytovaniu, zariadeniam starostlivosti o deti a potravinovej bezpečnosti;

b) prijať ciele opatrenia na ochranu utečieniek a dievčat a žiadateľov o azyl, ktorí sú obzvlášť ohrození rodovo motivovaným násilím, a zabezpečiť, aby sa násilné činy vyšetrovali, stíhali a sankcionovali.

Vzdelávanie

32. Výbor berie na vedomie opatrenia prijaté v rámci Národnej stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní a prvého akčného plánu na roky 2022 – 2024 zameraného na podporu inkluzívnosti vo výchove a vzdelávaní na všetkých úrovniach. Berie na vedomie aj úsilie zmluvnej strany s cieľom zlepšiť vzdelávaciu infraštruktúru na odstránenie segregácie rómskych detí a realizáciu národného projektu na podporu predprimárneho vzdelávania v rómskych komunitách s poskytovaním dočasnej kompenzácie. Výbor je však znepokojený:

a) oneskorením pri zavádzaní komplexnej výchovy k sexuálnemu a reprodukčnému zdraviu do školských osnov a rozvoja špecializovaných programov na budovanie kapacít pre učiteľov;

b) nízkou mierou účasti žien a dievčat na matematických, vedeckých a technických štúdiách a nízkou mierou zastúpenia žien na učiteľských pozíciách vo vysokoškolskom vzdelávaní;

c) pretrvávajúcou segregáciou rómskych detí v špeciálnych školách a/alebo špeciálnych triedach v bežných školách, segregáciou detí so zdravotným znevýhodnením vrátane dievčat v špeciálnych školách a/alebo v špeciálnych triedach.

33. **Výbor zmluvnej strane odporúča:**

a) **poskytovať dievčatám a chlapcom vzdelávanie o sexuálnom a reprodukčnom zdraví a právach, ktoré je primerané veku a založené na vedeckých dôkazoch a medzinárodných normách v oblasti ľudských práv, ako súčasť bežných školských osnov, a to aj s využitím digitálnych technológií, a zahrnúť informácie o zodpovednom sexuálnom správaní a prevencii skorého tehotenstva a pohlavne prenosných chorôb do takýchto učebných osnov a vybudovať kapacitu pedagogických zamestnancov na poskytovanie takéhoto vzdelávania;**

b) **prijat' opatrenia vrátane dočasných osobitných opatrení na odstránenie rodovej segregácie vo vzdelávaní a podporovať netradičné možnosti vzdelávania žien a dievčat v oblastiach, ako je matematika, veda a technika, a zväziť zavedenie dočasných osobitných opatrení, ako sú zákonné kvóty, na zabezpečenie rovnakého zastúpenia žien a mužov na vysokých akademických pozíciách;**

c) **posilniť úsilie o odstránenie segregácie rómskych dievčat vo vzdelávacom systéme a zabezpečiť im rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu na všetkých stupňoch a prijat' účinné opatrenia na zvýšenie ich dochádzky na základných a stredných školách prostredníctvom dočasných osobitných opatrení a podporu.**

Zamestnanie

34. Výbor víta zavedenie dvojtýždňovej otcovskej dovolenky a berie na vedomie úsilie zmluvného štátu zvýšiť kapacitu na poskytovanie starostlivosti o deti do troch rokov o desať percent a urýchliť prístup matiek k zamestnaniu po materskej dovolenke. Berie na vedomie aj vypracovanie materiálov na podporu rodovej rovnosti na pracovisku, ako aj prijaté opatrenia na odstránenie rodovej segregácie na trhu práce a na zníženie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov. Výbor však so znepokojením konštatuje:

a) pretrvávajúce rozdiely v odmeňovaní žien a mužov v zmluvnej strane a vertikálnu a horizontálnu segregáciu na trhu práce, bez ohľadu na vysokú úroveň vzdelania žien;

b) nedostatok vhodných a cenovo dostupných zariadení starostlivosti o deti a flexibilných pracovných podmienok, ako aj zavedených mechanizmov na zabezpečenie rovnakého rozdelenia rodičovských povinností, čo predstavuje významnú prekážku v prístupe žien k zamestnaniu, najmä po materskej dovolenke;

c) ťažkosti, ktorým čelia rómske ženy, ženy so zdravotným postihnutím a migrujúce ženy, vrátane utečencov a žiadateľov o azyl, pri prístupe k bezpečnej práci na plný úväzok;

d) že zmluvná strana neratifikovala Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o násilí a obt'azovaní (č. 190).

35. Výbor upozorňuje na svoje všeobecné odporúčanie č. 13 (1989) o rovnakej odmene za prácu rovnakej hodnoty a cieľ 8.5 cieľov udržateľného rozvoja dosiahnuť do roku 2030 plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetky ženy a mužov, vrátane mladých ľudí a osôb so zdravotným znevýhodnením, a rovnakú odmenu za prácu rovnakej hodnoty a odporúča zmluvnej strane:

a) zintenzívniť svoje úsilie o odstránenie horizontálnej a vertikálnej segregácie medzi ženami a mužmi na trhu práce a odstrániť rozdiely v odmeňovaní žien a mužov, a to aj prehodnotením miezd vo všetkých sektoroch, uplatňovaním rodovo citlivých analytických metód klasifikácie a hodnotenia pracovných miest, vykonávaním pravidelných mzdových prieskumov a vyzvaním zamestnávateľov, aby zverejnili opis svojich údajov o rozdieloch v odmeňovaní žien a mužov s cieľom lepšie pochopiť dôvody rozdielov v odmeňovaní žien a mužov a prísne presadzovať zásadu rovnakej odmeny za prácu rovnakej hodnoty;

b) prijať opatrenia, vrátane revízie zákonov o práci a sociálnom zabezpečení, na podporu rovnakého rozdelenia rodičovských povinností medzi ženy a mužov a na podporu verejných a súkromných spoločností, aby rodičom ponúkali flexibilné pracovné podmienky, a na zvýšenie dostupnosti vhodných a cenovo dostupných zariadení starostlivosti o deti na celom území zmluvnej strany;

c) prijať všetky potrebné opatrenia vrátane dočasných osobitných opatrení na boj proti štruktúrnym prekážkam, ktorým čelia ženy zo znevýhodnených skupín, najmä rómske ženy, ženy so zdravotným znevýhodnením a migrujúce ženy, vrátane utečencov a žiadateľov o azyl, s cieľom zabezpečiť plné a produktívne zamestnanie dôstojnú prácu a rovnakú odmenu za prácu rovnakej hodnoty;

d) ratifikovať Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o násilí a obt'azovaní (č. 190).

Zdravie

36. Výbor berie na vedomie projekt „Zdravé komunity, Implementácia asistentov podpory zdravia“ na zlepšenie prístupu k pravidelným zdravotníckym službám pre zraniteľné rómske obyvateľstvo vrátane žien. Výbor je znepokojený:

a) veľkým oneskorením pri prijímaní komplexného programu o sexuálnom a reprodukčnom zdraví a právach napriek vysokej miere tehotenstiev mladistvých, dojcenskej úmrtnosti a nárastu sexuálne prenosných chorôb;

b) skutočnosťou, že moderné formy metód antikoncepcie a umelé prerušenie tehotenstva stále nie sú hradené z verejného zdravotného poistenia a núdzová antikoncepcná tabletky je stále zakázaná;

c) prekážky, ktorým ženy a dievčatá čelia pri prístupe k zákonnému a bezpečnému umelému prerušeniu tehotenstva, ako je požiadavka povinného poradenstva, zbytočné čakacie doby z medicínskeho hľadiska a súhlas rodičov v prípade dievčat mladších ako 18 rokov vrátane zraniteľných a znevýhodnených skupín žien.

37. Výbor zmluvnej strane odporúča:

a) urýchliť prijatie komplexného programu o sexuálnom a reprodukčnom zdraví a právach v súlade s medzinárodnými ľudskými právami, vrátane dohovoru, ako aj všeobecného odporúčania výboru č. 24 (1999) o ženách a zdraví a normách Svetovej zdravotníckej organizácie;

b) zabezpečiť, aby legálne prerušenie tehotenstva vrátane umelého prerušenia tehotenstva na požiadanie a moderné antikoncepcné prostriedky boli hradené zo systému verejného zdravotníctva;

c) odstrániť obmedzenia prístupu k bezpečným interrupčným službám, ako je požiadavka na povinné poradenstvo, zbytočné čakacie doby z medicínskeho hľadiska

a autorizácia tretou stranou v súlade s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie.

Ekonomické posilnenie postavenia žien

38. Výbor berie na vedomie informácie poskytnuté počas dialógu, že zmluvná strana zaviedla „tehotenský príspevok“ na finančnú podporu žien počas tehotenstva. Zostáva však znepokojený:

a) skutočnosťou, že zraniteľné ženy sú vystavené vysokému riziku chudoby v dôsledku nedostatočného prístupu k dostatočným sociálnym dávkam, príspevkom a dôchodkom a informáciám o tom, ako sa k nim dostať;

b) nedostatkom informácií o pôžičkových schémach, hypotékach a iných formách finančných úverov pre ženy a poskytovaní osobitného školenia o podnikaní.

39. Výbor zmluvnej strane odporúča:

a) **prehodnotiť svoje dôchodkové systémy a systémy sociálnych dávok, aby zabezpečila, že výška a trvanie dôchodkov a iných dávok sú primerané na účinnú ochranu všetkých žien pred chudobou, a v súlade s odporúčaním v predchádzajúcich záverečných pripomienkach (CEDAW/C/SVK/CO /5-6, ods. 35), prijať konkrétne opatrenia na zlepšenie ekonomického postavenia zraniteľných skupín žien;**

b) **prijať opatrenia na zabezpečenie rovnosti žien a mužov, pokiaľ ide o prístup k bankovým pôžičkám, hypotékam a iným formám finančného úveru, a poskytnúť podrobné informácie o vplyve týchto opatrení vo svojej nasledujúcej periodickej správe.**

Ženy na vidieku

40. Výbor je znepokojený nedostatočným začlenením žien na vidieku do iniciatív v oblasti zmeny klímy, ako aj do iniciatív na ochranu biodiverzity a kultúrneho dedičstva.

41. **Výbor odporúča zmluvnej strane zabezpečiť účasť žien na vidieku pri navrhovaní a implementácii národných politík, programov a iniciatív týkajúcich sa zmeny klímy, ako aj ochrany biodiverzity a kultúrneho dedičstva.**

Znevýhodnené a marginalizované skupiny žien

Rómske ženy

42. Výbor víta vyhlásenia zmluvnej strany z júna 2021 a novembra 2021, v ktorých sa ospravedlňuje rómskemu obyvateľstvu za zásah Policajného zboru SR v Moldave nad Bodvou v roku 2013 a za prípady nezákonných sterilizácií rómskych žien v rokoch 1966 až 2004. Berie na vedomie prijatie zákona č. 153/2017 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorým sa zjednodušilo vysporiadanie pozemkov v rómskych obydliach a prijatie Národnej stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030, realizáciu rôznych projektov na podporu a posilnenie postavenia marginalizovaných rómskych žien a ich komunit v oblasti verejného zdravotníctva, sociálnej pomoci a inklúzie, vysporiadania pôdy a predprimárneho vzdelávania. Výbor tiež berie na vedomie legislatívnu iniciatívu ponúknuť odškodné vo výške päťtisíc eur rómskym ženám, ktoré sa stali obeťami nezákonnej sterilizácie v období rokov 1966 až 2004. Výbor však so znepokojením konštatuje:

a) že miera chudoby medzi rómskou populáciou je šesťkrát vyššia ako medzi nerómskou populáciou podľa Giniho koeficientu, ako aj nedostatok opatrení na zníženie miery chudoby a na začlenenie rómskych žien do navrhovania schém v tomto ohľade;

b) pretrvávajúcu segregáciu rómskych žien v nemocničných pôrodniciach, neúčtivé zaobchádzanie zo strany zdravotníckeho personálu a nedostatok adekvátnych služieb zdravotnej starostlivosti počas tehotenstva a pôrodu;

c) nedávne prípady nedobrovoľných sterilizácií rómskych žien s vynúteným súhlasom alebo absenciou informovaného súhlasu a nedostatočný prístup k zdravotným záznamom, sprístupneniu dôkazov pred súdnym konaním a účinným mechanizmom na uľahčenie prístupu k spravodlivosti a spravodlivej kompenzácii.

43. **Výbor zmluvnej strane odporúča:**

a) **prijat' účinné a cielené opatrenia na zníženie chudoby medzi rómskym obyvateľstvom;**

b) **posilniť úsilie o odstránenie a sankcionovanie segregácie rómskych žien v nemocničných pôrodniciach, ako aj verbálneho a fyzického napádania zo strany zdravotníckeho personálu, a zabezpečiť rómskym ženám prístup k primeraným službám zdravotnej starostlivosti;**

c) zabezpečiť, aby rómske ženy neboli predmetom nedobrovoľných sterilizácií, a uľahčiť obetiam prístup k spravodlivosti, a to aj zvýšením informovanosti, odstránením finančných prekážok, predĺžením času na podanie sťažností a uľahčením ich prístupu k zdravotným záznamom a zverejneniu predbežných súdnych dôkazov na podporu svojich tvrdení.

LGBTI ženy

44. Výbor so znepokojením konštatuje vplyv prelínajúcich sa foriem diskriminácie voči lesbických, bisexuálnym, transrodovým a intersexuálnym ženám. Výbor je znepokojený najmä:

a) informáciami poskytnutými občianskou spoločnosťou o nedobrovoľnej sterilizácii transrodových žien ako predpokladu na právne uznanie rodu;

b) čoraz nepriateľskejším prostredím voči transrodovým ženám.

45. **Výbor zmluvnej strane odporúča:**

a) **zabezpečiť, aby transrodové ženy mohli naďalej získavať právne uznanie svojho pohlavia a meniť svoje mená na matrikách bez toho, aby podstúpili nedobrovoľnú sterilizáciu, a zaviazat' sa neprijat' právne predpisy o povinnej sterilizácii;**

b) **verejne odsúdiť homofóbny diskurz a násilie voči lesbickým, bisexuálnym, transrodovým a intersexuálnym ženám a zabezpečiť prostredníctvom povinného a nepretržitého budovania kapacít pre sudcov, prokurátorov, políciu a iných príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní, aby sa presadzoval zákonný zákaz trestných činov z nenávisťi a prejavov nenávisťi.**

Manželstvo a rodinné vzťahy

46. Výbor je znepokojený nedostatkom legislatívnych opatrení na ochranu práv žien v de facto zväzkoch, najmä pri ich zrušení.

47. Výbor opakuje svoje predchádzajúce odporúčanie (CEDAW/C/SVK/CO/5-6, ods. 42) a odporúča, aby zmluvná strana zabezpečila občiansku registráciu všetkých manželstiev a vykonala legislatívne reformy zamerané na ochranu práv žien v neregistrovaných manželstvách a de facto zväzkoch a detí vyplývajúcich z takýchto zväzkov, v súlade so všeobecným odporúčaním výboru č. 29 (2013) o ekonomických dôsledkoch manželstva, rodinných vzťahov a ich zániku.

Zmena článku 20 ods. 1 dohovoru

48. Výbor vyzýva zmluvnú stranu, aby čo najskôr prijala zmenu článku 20 ods. 1 dohovoru týkajúcu sa času zasadnutia výboru.

Pekinská deklarácia a akčná platforma

49. Výbor vyzýva zmluvnú stranu, aby využila Pekinskú deklaráciu a akčnú platformu a ďalej hodnotila implementáciu dohovoru v kontexte preskúmania Peking +25 s cieľom dosiahnuť podstatnú rovnosť žien a mužov.

Šírenie

50. Výbor žiada zmluvnú stranu, aby zabezpečila včasné šírenie týchto záverečných pripomienok v úradnom jazyku (úradných jazykoch) zmluvnej strany príslušným štátnym inštitúciám na všetkých úrovniach (národnej, regionálnej, miestnej), najmä vláde, parlamentu a súdnictvu, aby sa umožnilo ich úplné vykonávanie.

Technická pomoc

51. Výbor odporúča, aby zmluvná strana prepojila implementáciu dohovoru so svojím rozvojovým úsilím a aby v tomto smere využila regionálnu alebo medzinárodnú technickú pomoc.

Ratifikácia iných zmlúv

52. Výbor poznamenáva, že ak by sa zmluvná strana pripojila k deviatim hlavným medzinárodným nástrojom o ľudských právach, zlepšilo by sa uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd žien vo všetkých aspektoch života. Výbor preto vyzýva zmluvnú stranu, aby zvážila ratifikáciu Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, ktorých ešte nie je stranou.

Následné opatrenia k záverečným pripomienkam

53. Výbor žiada zmluvnú stranu, aby do dvoch rokov [výnimočne jedného roka] poskytla písomné informácie o krokoch prijatých na implementáciu odporúčaní obsiahnutých v odsekoch 17, 21 písm. c), 23 písm. a) a 37 písm. c) vyššie.

Príprava ďalšej správy

54. Výbor žiada zmluvnú stranu, aby do mája 2027 predložila svoju ôsmu periodickú správu. Správa by mala byť predložená včas a mala by pokrývať celé obdobie až do jej predloženia.

55. Výbor žiada zmluvnú stranu, aby dodržiavala harmonizované usmernenia o podávaní správ podľa medzinárodných zmlúv o ľudských právach, vrátane usmernení o spoločnom základnom dokumente a dokumentoch špecifických pre danú zmluvu (pozri [HRI/GEN/2/Rev.6](#), kap. I).